

Tendințe de cercetare privind tranzacțiile cu părțile afiliate și raportarea acestora

Dr. Lioara-Veronica PASC,
Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: lioara.pasc73@e-uvt.ro

Prof. univ. dr. Camelia-Daniela HAȚEGAN,
East European Center for Research in Economics and
Business, Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: camelia.hategan@e-uvt.ro

Rezumat

Tranzacțiile cu părțile afiliate au implicații în raportările financiare și fiscale, dar și din punct de vedere al auditului financiar. Obiectivul lucrării este de a identifica tendințele și abordările din domeniul tranzacțiilor cu părțile afiliate, precum și autorii care au avut un impact în domeniul analizat. Metodologia de cercetare se bazează pe analiza bibliometrică a datelor descărcate din Web of Science – Clarivate Analytics, pentru perioada 2000-2022. Cuvintele cheie selectate au fost "related-party-transactions", "audit", "risk", ceea ce a condus la un eșantion de 325 lucrări publicate în limba engleză. Datele au fost prelucrate cu ajutorul programului informatic Rstudio Biblioshiny. Rezultatele arată că începând cu anul 2017 numărul lucrărilor crește considerabil, iar cele mai multe lucrări au fost scrise cu precădere în reviste din domeniul finanțelor, cei mai mulți autori fiind afiliați la instituții din China. S-a constatat că a existat un interes de cercetare aproape constant între tranzacțiile cu părțile afiliate, performanța și valoarea firmei, evidențiindu-se o nouă direcție de interes - cea a riscurilor asociate acestor tipuri de tranzacții. Astfel tema studiată a fost în atenția organismelor de reglementare, profesionale, dar și a cercetătorilor din domeniul afacerilor, fiecare abordând subiectul din perspective diferite.

Cuvinte cheie: părți afiliate; tranzacții; audit; risc; prețuri de transfer;

Clasificare JEL: M40, M41

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Pasc, L.-V., Hațegan, C.-D. (2025), Research Trends on Related Party Transactions and their Reporting, *Audit Financiar*, vol. XXIII, no. 2(178)/2025, pp.400-411, DOI: 10.20869/AUDITF/2025/178/013

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2025/178/013>

Data primirii articolului: 22.02.2025

Data revizuirii: 14.03.2025

Data acceptării: 8.05.2025

Introducere

Tranzacțiile cu părțile afiliate (*related parties transactions* – RPT) sunt evidențiate distinct atât din punct de vedere contabil, cât și fiscal. Astfel, fluxul și soldul acestor tranzacții sunt prezentate în situațiile financiare anuale sau periodice, precum și în declarațiile fiscale întocmite de companii, pe baza cerințelor de raportare din fiecare țară.

La nivel internațional OCDE este organizația care reglementează sever aceste tipuri de tranzacții și efectele acestora (OCDE, 2022). Nerespectarea prevederilor privind evidențierea și raportarea tranzacțiilor cu părțile afiliate conduce la unele riscuri care pot fi privite ca efect al incertitudinii asupra obiectivelor afacerii și care au fost analizate în lucrările publicate de diverși autori ca riscuri externe, riscuri operaționale, riscuri financiare, riscuri tranzacționale, riscuri accidentale, riscul de audit, risc fiscal.

În acest context, tematica abordată referitoare la riscurile în identificarea, evidențierea și raportarea tranzacțiilor cu părțile afiliate este de o importanță deosebită atât pentru acționari, persoane responsabile cu guvernarea, cât și pentru celelalte categorii de utilizatori ai raportărilor, respectiv instituțiile statului, instituții financiare, angajați, parteneri comerciali și alte persoane interesate. De asemenea, tematica este de interes atât în domeniul academic, cât și în planul profesiei financiar-contabile.

Obiectivul lucrării îl constituie identificarea tendințelor de cercetare existente pe un orizont de timp de 20 de ani referitoare la tranzacțiile cu părțile afiliate și raportarea acestora. Pentru realizarea obiectivului au fost selectate lucrări publicate în reviste indexate în Web of Science – Clarivate Analytics, criteriul de selecție fiind după cuvintele cheie exprimate în limba engleză "related-party-transactions", "audit", "risk". Astfel, eșantionul a evidențiat un număr de 325 lucrări din diverse genuri de documente, fiind selectate lucrările publicate în perioada 2000-2022. Pentru prelucrarea datelor a fost utilizat software-ul Rstudio în vederea identificării relațiilor dintre cuvintele cheie utilizate în literatură, precum și între autori și citările lucrărilor acestora.

Lucrarea poate fi utilă atât din punct de vedere teoretic, cât și practic. Din punct de vedere teoretic, urmărește să identifice principalele teme cercetate referitoare la tranzacțiile ce se nasc între părțile afiliate, tranzacții care pot influența direct sau indirect rezultatul financiar al companiilor din grup. Din punct de vedere practic, raportarea corectă a acestor tranzacții în conținutul

situațiilor financiare individuale sau consolidate este necesară pentru informarea utilizatorilor, având implicații semnificative și asupra activității auditorilor financiari. Astfel, tema studiată este în atenția organismelor de reglementare, profesionale, dar și a cercetătorilor din domeniul afacerilor, fiecare putând aborda subiectul din perspective diferite.

Lucrarea este structurată pe secțiuni, astfel: în secțiunea 1 este prezentată literatura în domeniu, după care în secțiunea 2 este descrisă metodologia utilizată. În secțiunea 3 sunt prezentate rezultatele obținute, în formă grafică, tabelară și descriptivă, cât și discuții privind interpretarea acestora pe baza literaturii existente. Lucrarea se încheie cu secțiunea de concluzii desprinse, limitele cercetării și direcțiile viitoare de aprofundat.

1. Literatura de specialitate

Părțile afiliate au, în cadrul relațiilor dintre ele, capacitatea de a efectua tranzacții pe care altfel nu le-ar putea finaliza în mod independent. De aici rezultă importanța reglementărilor în domeniul raportării financiar-contabile, care au, printre altele, ca obiectiv, să se asigure că situațiile financiare ale părților afiliate nu sunt denaturate prin prezentarea eronată a tranzacțiilor dintre ele. Aici intervine rolul auditorilor independenți, care își desfășoară activitatea într-o manieră obiectivă și imparțială, pentru a se asigura că tranzacțiile cu părțile afiliate sunt tratate corespunzător din punct de vedere contabil și că informațiile financiare prezentate sunt credibile și relevante pentru utilizatorii acestora.

Alm & Liu (2018) consideră că o persoană plătește impozite pentru că îi este frică să nu fie prins și penalizat dacă nu raportează toate veniturile. Prin urmare, abordarea oferă rezultatul plauzibil și productiv că conformitatea depinde de audit și nivelul amenzi. Într-adevăr, punctul central al acestei abordări este că o persoană plătește taxe din cauza – și numai din cauza – acestei frici de a fi detectat și pedepsit. Această situație se poate extrapola și la companii.

În legătură cu manipularea rezultatelor financiare prin utilizarea tranzacțiilor cu părți afiliate pentru supraevaluarea veniturilor, subevaluarea cheltuielilor sau transferul profiturilor în entități care beneficiază de impozite mai mici, Ștefan & Mutulescu (2016) identifică riscul fiscal al acestor tipuri de tranzacții, în condițiile în care prețurile de transfer practicate nu respectă principiul „echitabilității”, întrucât, în eventualitatea unui control fiscal

din partea autorităților pot fi impuse ajustări în scopul taxării, atât asupra veniturilor, cât și asupra cheltuielilor incluse în calculul acestuia.

Conform autorilor Lohse și Riedel (2012) acordurile de preț în avans (APA) reduc riscul de dublă impozitare, ceea ce duce la o mai mare certitudine în comerțul internațional. Dacă prețurile tranzacțiilor nu sunt stabilite conform principiului valorii de piață se creează riscuri de reajustare a bazelor impozabile, de sancțiuni fiscale pentru nerespectarea reglementărilor.

De asemenea, pot să apară și dificultăți în identificarea părților afiliate. Ignat & Feleagă (2019) au identificat că din punctul de vedere al relației dintre tranzacțiile cu părțile afiliate și riscul de guvernanta corporativă în România, tranzacțiile între părțile afiliate sunt dispuse la utilizarea abuzivă de către management. Pe de altă parte, mecanismul de guvernare al grupului are efect asupra valorii companiilor (Abdul Rasheed et al., 2023).

Mascarea unor debite sau obligații prin omiterea înregistrării și raportării în situațiile financiare a unor tranzacții din diverse motive sau mascarea obligațiilor către părți afiliate pentru a îmbunătăți indicatorii financiari nu sunt ușor de identificat de auditori, necesitând o examinare mai atentă. Mai mult, singura sursă de informații pentru auditori despre RPT-uri este managementul entităților auditate, iar controalele interne nu pot urmări cu ușurință RPT-urile, ceea ce poate crea dificultăți majore în auditarea tranzacțiilor cu părțile afiliate. Beasley și colab. (2000) au constatat că RPT-urile sunt printre primele zece deficiențe de audit și au ajuns la concluzia că auditorii nu sunt adesea conștienți de RPT-uri sau par a fi cooperanți cu decizia clientului de a ascunde o tranzacție cu partea afiliată. De asemenea, au arătat că independența afectată a auditorului a fost un factor în 50% din cazuri unde RPT-urile au fost numite drept o deficiență majoră de audit. Poate deloc surprinzător, și da, pentru a minimiza probabilitatea de detectare, sinteza cercetării asupra RPT-urilor realizată de Gordon și colab. (2007) au sugerat că entitățile care folosesc RPT-uri în scopuri frauduloase au mai multe șanse să angajeze serviciile auditorilor cu care au deja o relație.

Lupu et al. (2024) consideră că prețurile de transfer reprezintă un punct de reper și în activitatea de audit desfășurată la nivelul companiilor, întrucât respectarea sau nu a principiului valorii de piață influențează în mod direct reflectarea elementelor de venituri, cheltuieli, rezultat, active, capitaluri proprii sau datorii, în

conformitate cu principiul imaginii fidele, precum și, în cele din urmă, opinia de audit. De asemenea, Ștefan & Mutulescu (2016) consideră că dosarul prețurilor de transfer nu determină implicit faptul că tranzacțiile analizate în cadrul lui sunt corect evaluate și, ca urmare, trebuie stabilit dacă este relevant și adecvat ca probă de audit.

Legislația impune raportarea și dezvăluirea tranzacțiilor cu părțile afiliate, iar nerespectarea acestor cerințe poate atrage sancțiuni și daune reputaționale. Abdul Rasheed et al. (2021) au testat un model econometric prin care au măsurat impactul noilor reglementări RPT adoptate în India, (aliniată la reglementările internaționale) asupra relației dintre RPT și onorariul de audit, iar rezultatul acesteia arată un efect de interacțiune pozitiv, care demonstrează că noile reglementări RPT cresc complexitatea auditării RPT-urilor.

Concluziile studiilor menționate arată că, în unele cazuri, auditorii ar putea să nu fie conștienți de riscurile asociate cu RPT sau pot subestima provocările și riscurile asociate. Cu toate acestea, din punct de vedere al reglementării și al supravegherii, legătura dintre RPT-uri și riscul de audit au devenit în ultimii ani mai clare.

Pe baza literaturii de specialitate întrebarea de cercetare este:

Care au fost articolele cu cele mai multe citări, cei mai citați autori și reviste pe tematica tranzacțiilor cu părțile afiliate și care au fost tendințele de cercetare pe acest subiect?

2. Metodologie

Pentru realizarea obiectivului propus și anume acela de a identifica tendințele și abordările din domeniul tranzacțiilor cu părțile afiliate, precum și autorii care au avut un impact în domeniul analizat, metodologia de cercetare se bazează pe analiza bibliometrică. Aceasta este o metodă de cercetare care implică evaluarea și analiza cantitativă a producției științifice, a publicațiilor, cu scopul de a identifica tendințe, relații, principalele direcții de cercetare și colaborare, precum și dorința de a evalua impactul lucrărilor deja publicate în domeniul de studiu.

Metoda permite dezvoltarea de studii care recunosc starea actuală a cercetării și identifică oportunități pentru studii viitoare, prin diferite abordări, precum analiza influenței revistelor, autorilor, articolelor, cuvintelor cheie și contribuția pe țară (Fulop, 2022).

Analiza bibliometrică s-a bazat pe datele descărcate din Web of Science (WoS) – Clarivate Analytics la data de 27 iulie 2023, pentru perioada 2000-2022. Pentru identificarea lucrărilor care au abordat tematica tranzacțiilor cu părțile afiliate s-au luat în considerare grupurile care conțineau în topic cuvintele cheie "related-party-transactions"- "audit"- "risk". Eșantionul a evidențiat un număr de 325 lucrări din diverse genuri de documente pentru perioada 1997-2022. Au fost selectate lucrările publicate în perioada 2000-2022. S-a decis ca eșantionul de lucrări să fie limitat la cele publicate în limba engleză. Eșantionul final este reprezentat de 325 de lucrări, 640 de autori și 189 de surse

La prelucrarea datelor a fost utilizat software-ul R Studio pentru a identifica relațiile dintre cuvintele cheie utilizate în literatură, precum și între autori și citările lucrărilor acestora. Pachetul Bibliometrix din soft a permis importul bibliotecii de date culese din Web of Science (WoS), selectarea și analizarea acestora.

Pașii principali urmați în analiza bibliometrică cu RStudio au constat în:

Pasul 1 - instalarea și încărcarea pachetelor; eșantionul de date a fost salvat ca fișier text și a fost corectat printr-un fișier librărie pentru a reduce termenii similari sau pentru a îi elimina pe cei inutili.

Pasul 2 - importul datelor; prelucrarea și rezumarea lor. Fișierul final astfel modificat a fost ulterior prelucrat cu ajutorul software-ului Rstudio, oferind rezultate

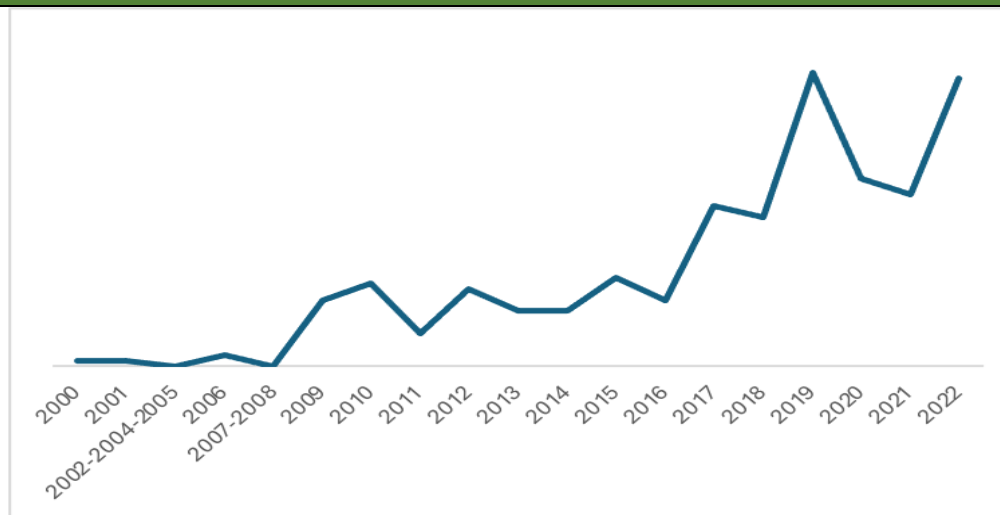
diverse de la aria geografică, afilierea la o instituție de învățământ, cuvintele cel mai frecvent utilizate, autorii cei mai citați, cei mai productivi și lista poate continua.

Pasul 3 - vizualizarea datelor bibliometrice în tabele, așa cum sunt prezentate în cadrul acestui articol, respectiv: Evoluția pe ani a articolelor publicate, Repartizarea autorilor pe țări, Repartizarea pe țări a articolelor publicate, a citărilor și media citărilor pe articol, Top autori cu minim 100 de citări, Repartizarea lucrărilor pe publicații, Indicatori de performanță ai articolelor pe surse, Topul direcțiilor de cercetare, Conținutul grupurilor (clusterelor) de cuvinte, Articole cu peste 100 de citări.

3. Rezultate

Între anii 2000-2022 cuprinși în eșantion au fost detectate 325 de lucrări care au respectat criteriile de selecție. Evoluția articolelor publicate se poate împărți astfel: perioada cuprinsa între anii 2000- 2008, când au fost publicate cel mult două lucrări pe an, perioada începând cu anul 2009, când au fost publicate între 10 și 16 lucrări în fiecare an, pe un trend ascendent; iar începând cu anul 2017 interesul pentru această temă devine evident, deoarece numărul lucrărilor crește considerabil, de la 29 de lucrări publicate în anul 2017 ajungându-se la 53 de lucrări publicate în anul 2019, respectiv 52 de lucrări în anul 2022 (Figura nr. 1).

Figura nr. 1. Evoluția pe ani a articolelor publicate

Sursa: prelucrare proprie cu Rstudio_Biblioshiny

Figura nr. 1 prezintă o evoluție ascendentă a articolelor publicate în perioada analizată, cu o creștere explozivă în anul 2019, când articolele publicate au atins un număr maxim de 53.

Numărul mic de lucrări publicate în primii ani poate fi datorat dezinteresului mediului de afaceri față de tranzacțiile cu părțile afiliate, din cauza lipsei

reglementărilor legislative și creșterea acestui interes prin apariția unor reglementări legislative mai stricte la nivel global, cu privire la obligativitatea publicării și transparenței acestor tranzacții de către mediul de afaceri.

Domeniile de cercetare ale lucrărilor publicate de autori sunt prezentate în **Tabelul nr. 1**.

Tabelul nr. 1. Top domenii de cercetare		
Domenii	Lucrări	Pondere
Administrație Publică	6	1,85%
Agricultură	2	0,62%
Drept	48	14,77%
Economie	50	15,38%
Etică	3	0,92%
Finanțe	111	34,15%
Geografie	1	0,31%
Management	50	15,38%
Matematică Aplicată; Statistică și Probabilități	5	1,54%
Planificare Regională și Urbană	5	1,54%
Psihologie	2	0,62%
Studii de Dezvoltare; Economie; Științe Sociale, Interdisciplinare	12	3,69%
Știință și Tehnologie Verde/Sustenabilă;	11	3,38%
Științe Multidisciplinare	6	1,85%
Tehnica Computerelor, Știința Informației, Teorii și Metode	13	4,00%

Sursa: prelucrare proprie

Astfel, din **Tabelul nr. 1** rezultă că domeniul financiar ocupă primul loc, cu 111 lucrări, urmat de domeniul economic și management, cu câte 50 de lucrări și cu 48 de lucrări pentru domeniul juridic. Deoarece unele reviste au fost indexate pe mai multe domenii, s-a ajuns la imposibilitatea totalizării exacte a numărului de lucrări după acest criteriu.

După prelucrarea datelor au fost identificate 36 de țări după afilierea autorilor. Atribuirea către o țară a fost făcută în funcție de țara de origine a primului autor. În **Tabelul nr. 2** sunt selectate țările de origine ale autorilor care au publicat un număr minim de 10 lucrări, în ordine descrescătoare. În acest clasament sunt incluse 8 țări dintre care doar una europeană, Marea Britanie, care acoperă 3,38% din volumul lucrărilor publicate.

Tabelul nr. 2. Repartizarea autorilor pe țări		
Țări de origine	Articole publicate	%
China	105	32,31
SUA	35	10,77
Coreea	20	6,15
Australia	19	5,85
Indonezia	13	4,00
Malaysia	12	3,69
India	11	3,38
Marea Britanie	11	3,38

Sursa: prelucrare proprie

Constatăm că țările cele mai productive în materie de articole publicate sunt China, cu o proporție de 32,31%, adică 105 lucrări publicate, urmată de SUA, cu 10,77%, adică 35 lucrări publicate, Coreea de Sud cu 6,15%, adică 20 lucrări publicate și la un interval mic, cu o diferență de

o lucrare față de Coreea de Sud, se află Australia cu 19 lucrări și o pondere de 5,85%. Pe locul opt, la egalitate cu India, se află autorii din Marea Britanie cu câte 11 articole publicate.

Cercetările arată că numărul de lucrări publicate într-o țară depinde de gradul de finanțare a cercetării (Rahman & Fukui, 2003). Astfel, conform datelor OCDE privind

finanțarea cercetării, China, Coreea și Japonia au cel mai mare procent din PIB alocat cercetării și dezvoltării, SUA ocupă locul șase, iar Marea Britanie este doar pe locul 11, fiind depășită de Germania, Belgia, Austria, Franța, Țările de Jos, Slovenia și Republica Cehă (OCDE, 2022).

În continuare sunt analizate numărul de citări pe țări și media citărilor pe articole (**Tabelul nr. 3**).

Tabelul nr. 3. Repartizarea pe țări a articolelor publicate, citărilor și media citărilor pe articol			
Țara	Nr. articole	Nr. citări	Media citărilor pe articol
China	105	1584	15,1
SUA	35	875	25,0
Singapore	7	433	61,9
Noua Zeelandă	8	299	37,4
Australia	19	239	12,6
Israel	5	206	41,2
Coreea	20	170	8,5
Marea Britanie	11	117	10,6
India	11	60	5,5
Italia	8	60	7,5

Sursa: prelucrare proprie

Din **Tabelul nr. 3** rezultă că pe primele trei locuri se situează China cu 105 articole publicate, SUA cu 35 articole publicate și Singapore cu 7 articole publicate, cu 1584, 875, respectiv 433 citări ale articolelor menționate. Se constată că Singapore, Israel și Noua Zeelandă, deși au publicat mai puține articole decât țările care conduc clasamentul la numărul de articole publicate, au atras interesul cititorilor prin consistență, conținut și claritate, încât au fost considerate demne de a fi citate, ajungând să dețină o medie a citărilor per articol superioară. Primele locuri sunt ocupate de autorii din Singapore, cu o medie a citărilor de 61,90% pentru 7 articole publicate, urmând autorii din Israel cu 5 articole și o medie a citărilor de 41,20% per articol, precum și autorii din Noua Zeelandă, cu 8 articole și o medie a citărilor per articol de 37,40%.

Analiza continuă cu identificarea celor mai citați autori la nivel local, care au publicat articole despre tranzacțiile cu părțile afiliate ce au fost indexate în baza de date WoS. Din totalul de 640 autori identificați, criteriul de selecție a fost ca un autor să fi acumulat minim 100 de citări. Astfel, cu ajutorul softului Rstudio am evidențiat 5 autori care îndeplineau aceste condiții. **Tabelul nr. 4** prezintă topul autorilor cu peste de 100 citări, identificați prin prelucrarea datelor cu Rstudio și Biblioshiny.

Tabelul nr. 4. Top autori cu minim 100 citări		
Autori	Documente	Citări
Ming Jian	1	109
T. J. Wong	1	109
Yan-Leung Cheung	3	103
P. Raghavendra Rau	3	103
Aris Stouraitis	3	103

Sursa: prelucrare proprie

Din **Tabelul nr. 4** rezultă că au fost doi autori cu 109 citări și 3 autori cu 103 citări. În continuarea clasamentului următorii cei mai citați autori, au adunat mai puțin de jumătate din citările autorilor menționați nefiind nominalizați.

În **Tabelul nr. 5** sunt prezentate revistele cele mai productive în publicarea de articole, în ordine descrescătoare după numărul articolelor publicate. Articolele au apărut în reviste renumite, consacrate cercetării, iar revistele au avut cel puțin 5 lucrări publicate pe tema studiată.

Tabelul nr. 5. Repartizarea lucrărilor pe publicații

Denumire publicație	Număr articole	Pondere %
Law and Finance of Related Party Transactions	17	32,13
Pacific-Basin Finance Journal	10	18,90
Journal of Corporate Finance	9	17,01
Sustainability	8	15,12
Journal of Accounting and Public Policy	6	11,34
European Company and Financial Law Review	5	2,90
Finance Research Letters	5	2,90
International Journal of Accounting and Information Management	5	2,90
Journal of Banking and Finance	5	2,90

Sursa: prelucrare proprie

Revista cea mai productivă din punctul de vedere al articolelor publicate, respectiv 17 articole, este *Law and Finance of Related Party Transactions*, urmată de *Pacific-Basin Finance Journal*, cu 10 lucrări publicate, iar lucrările din celelalte reviste sunt atât din domeniul economic, cât și interdisciplinare, indexate în mai multe categorii (**Tabelul nr. 5**).

În **Tabelul nr. 6** sunt prezentați cei mai utilizați indicatori de performanță pe surse pentru articolele publicate. Unul dintre indicatori este H Index propus de J.E. Hirsch pentru evaluarea cercetătorilor din domeniul fizicii, dar care este aplicabil în toate domeniile de cercetare. Un alt indicator mai precis față de indicatorul H și căruia reușește să îi rezolve anumite limitări este M, care ia în considerare inclusiv durata carierei academice, iar indicatorul G este o altă variațiune a lui H îmbunătățită.

Tabelul nr. 6. Indicatori de performanță ai articolelor pe surse

Publicație	H_inde x	G_inde x	M_inde x	Nr total citări	Nr. articole	An _start
Law and Finance of Related Party Transactions	6	6	1,200	59	17	2019
Pacific-Basin Finance Journal	8	10	0,533	331	10	2009
Journal of Corporate Finance	5	9	0,357	482	9	2010
Sustainability	4	6	0,571	39	8	2017
Journal of Accounting and Public Policy	6	6	0,429	347	6	2010
Journal of Banking & Finance	5	5	0,333	260	5	2009
International Journal of Accounting and Information Management	4	5	0,571	57	5	2017
Finance Research Letters	3	4	1,000	16	5	2021
Review of Accounting Studies	4	4	0,286	454	4	2010
Contemporary Accounting Research	3	3	0,429	107	3	2017

Sursa: prelucrare proprie

Din **Tabelul nr. 6** rezultă că în clasament se regăesc opt dintre publicațiile care au fost incluse și în **Tabelul nr. 5**, după numărul de articole publicate.

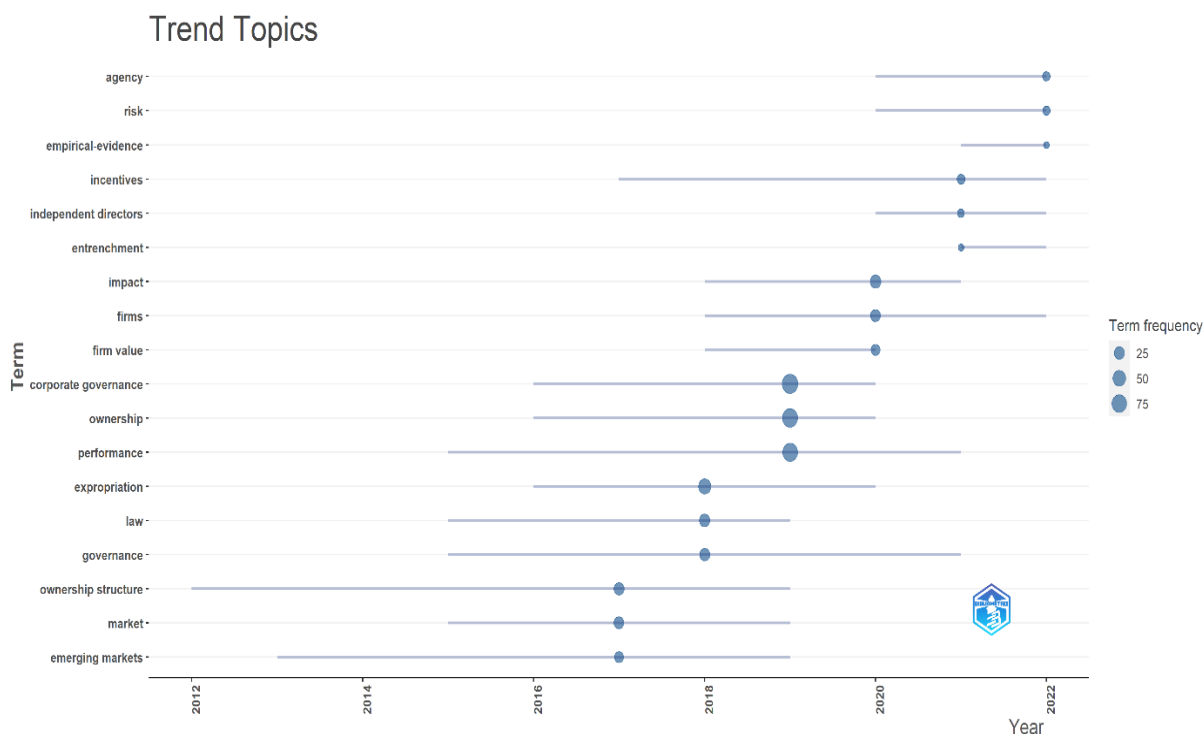
Analiza după cuvinte frecvent utilizate reprezintă modul în care cele mai comune cuvinte au apărut împreună în lucrările publicate. Software-ul RStudio a evidențiat 815

cuvinte frecvent utilizate. Au fost incluse în analiză doar cuvintele cheie care au avut cel puțin 15 apariții. Din totalul cuvintelor identificate au fost eliminate 24 de cuvinte irelevante și unele au fost înlocuite cu expresii similare (de exemplu China, Korea, IFRS, rapoarte sau unirea termenilor exprimați la singular sau plural), astfel a rezultat o legătură strânsă între 20 de cuvinte cheie. În final cele 20 de cuvinte rămase spre analiză au fost

grupate în 4 grupe, cu un minim de 3 cuvinte pe grupă, setare existentă în software-ul bibliometric utilizat.

Deoarece interesul de cercetare a fost mai crescut în ultimii 10 ani, în **Figura nr. 2** sunt incluse cuvintele cel mai frecvent folosite în perioada analizată, precum și direcțiile de cercetare.

Figura nr. 2. Tendința temelor cercetate

Sursa: prelucrare proprie cu Rstudio_Biblioshiny

Astfel se observă că, plecând de la direcția de cercetare care vizează structura acționariatului, pentru care există un interes aproape constant, precum și direcții ca performanța, valoarea firmei, în ultimul an se deschide o nouă arie de interes și anume cea a riscurilor, care reprezintă un punct de interes major și o necesitate de analiză pentru mediul academic și de afaceri.

Legătura între principalele cuvinte cheie și repartizarea pe grupe este prezentată în **Tabelul nr. 7**.

În Grupul U se reunesc cuvintele care au apărut cel mai des, cuvântul central frecvent fiind „tranzacții cu părțile

afiliate” - cu 149 de apariții, urmat de alte cuvinte precum „gubernanță corporativă” - cu 56 de apariții, „performanța firmei” - cu 21 de apariții, „proprietate” - 20 de cuvinte, „venituri” - 15 cuvinte, „raportare”/„Director”/„Conexiuni politice” - 8 cuvinte, „susținere/scoatere din posesie” - 5 cuvinte.

Grupul X - al doilea grup în ordinea relevanței, rezultat din analiză, a fost cel referitor la audit. Acest grup conține elemente derivate din sfera auditului, respectiv „onorariile de audit” - 4 apariții, „calitatea auditului” - 4 apariții, „calitatea veniturilor” - prin 4 apariții, „independența echipei de management”.

Tabelul nr. 7. Conținutul grupurilor de cuvinte

Grup U	Nr.	Grup X	Nr.	Grup Y	Nr.	Grup Z	Nr.
tranzacții cu părți afiliate	149	onorarii audit	4	prețuri de transfer	14	problemele agenției	4
conducerea companiei	56	calitate audit	4	business-grup	7	evitarea taxelor	4
performanță firmă /efect de tunel	21	independență comitet conducere	4	performanță	6	corporații	4
proprietate	20	calitatea veniturilor	4	firmă	4		
venituri	15						
acționari în control	13						
raportare/director/conexiuni politice	8						
susținere /scoatere din posesie	5						

Sursa: prelucrare proprie

În grupul Y sunt incluse cuvintele cheie „Prețuri de transfer” - cu 14 apariții, „Business-grup” - 7 apariții, „Performanță” - 6 apariții, „Firmă” - 4 apariții. Se constată că există o legătură directă între tranzacțiile cu părțile afiliate și prețurile de transfer care au apărut ca o nevoie de reglementare a tranzacțiilor cu părțile afiliate. Indiferent care din cei doi termeni sunt analizați se va evidenția

legătura cu celălalt termen. Ambele cuvinte cheie sunt la fel de relevante, prețurile de transfer poate puțin mai frecvente, deoarece au și implicații fiscale.

Grupul de cuvinte Z are o semnificație mai redusă, include termeni care se referă la „problemele agenției”, la egalitate de apariții (4) cu „evitarea taxelor” și „corporații”.

Tabelul nr. 8. Articole cu peste 100 de citări

Nr. mediu citări	An	Nr. citări	%	Autori	Titlul documentului
10,80	2009	162	3,66	Cheung Y.L. Jing L. Lu T. Rau P. R. Stouraitis A.	Tunneling and propping up: an analysis of related party transactions by chinese listed companies
29,14	2010	408	9,23	Jian M. Wong T. J.	Propping through related party transactions
12,14	2010	170	3,85	Aharony J. Wang J. Yuan H.	Tunneling as an incentive for earnings management during the ipo process in China
12,00	2012	144	3,26	Liu Q. Tian G.	Controlling shareholder, expropriations and firm's leverage decision: evidence from Chinese non-tradable share reform.
11,44	2015	103	2,33	Wang L.	Protection or expropriation: politically connected independent directors in China.
13,00	2010	182	4,12	Berkman H. Cole R.A. Fu L.J.	Political connections and minority-shareholder protection: evidence from securities-market regulation in China
11,29	2010	158	3,57	Lo A. W.Y. Wong R. M.K. Firth M.	Can corporate governance deter management from manipulating earnings? evidence from related-party sales transactions in China
18,75	2016	150	3,39	Nianhang Xu N. Qinyuan Chen Q. Yan Xu Y. Chan K. C.	Political uncertainty and cash holdings: evidence from China

Sursa: prelucrare proprie

În **Tabelul nr. 8** sunt prezentate articolele cu mai mult de 100 de citări și ponderea acestora în total articole publicate în perioada analizată.

Din numărul de 325 de articole totalizând 4.421 citări, o pondere de 33,41% o dețin cele 8 lucrări prezentate în **Tabelul nr. 8**. De remarcat, că articolele scrise între anii 2009-2010 și 2012 au acumulat 84,87% din totalul citărilor pentru perioada analizată, adică 1.224 citări din totalul de 1.477 citări. Citările articolelor publicate între anii 2015-2016 ocupă o pondere de 17,13%, cu 253 de citări.

Autorii celor 8 articole cu peste 100 de citări, incluse în **Tabelul nr. 8**, au analizat tranzacțiile cu părțile afiliate ale companiilor din China, pe diferite eşantioane și perioade de studiu. Tema principală a acestor lucrări a constat în abordarea fenomenului de „tunneling”, care în fapt reprezintă o expropriere a acționarilor minoritari prin realizarea tranzacțiilor cu părțile afiliate (Cheung et al., 2009; Aharony, Wang, & Yuan, 2010; Jian & Wong, 2010; Liu & Tian, 2012). Aceste operațiuni arată o guvernanta slabă și o influență ridicată a politicului în cadrul administrării companiilor (Wang, 2015; Berkman, Cole, & Fu, 2010; Lo, Wong, & Firth, 2010; Xu et al., 2016).

Rezultatele analizei bibliometrice, respectiv evoluția cercetării în acest domeniu, legătura între cuvintele cheie, sunt similare cu alte analize efectuate pe o perioadă mai îndelungată de timp, situație care a fost evidențiată și de alte cercetări semnificative pe acest subiect (Kumar et al., 2021; Căpățînă-Verdeș, 2022). De asemenea aceste rezultate se confirmă printr-un studiu mai recent, realizat de Mijoč, Briš Alić & Drvenkar (2024), având ca obiectiv studiul evoluției cercetării în domeniul prețurilor de transfer.

Concluzii

Scopul articolului a fost de a identifica principalele teme cercetate referitoare la tranzacțiile ce se nasc între părțile afiliate, tranzacții care pot influența direct sau indirect profitul sau pierderea companiilor din grup și implicit influențând situațiile financiare sau situațiile financiare consolidate.

Revizuirea literaturii de specialitate a evidențiat faptul că tema tranzacțiilor cu părțile afiliate a fost intens abordată atât din punct de vedere contabil și al raportărilor financiare, dar și din punct de vedere fiscal și juridic.

Analiza bibliometrică efectuată cu ajutorul Rstudio Biblioshiny a confirmat că tema tranzacțiilor cu părțile

afiliate și auditul acestor tranzacții este neexplorată suficient și rămâne de actualitate privind aprofundarea direcțiilor de cercetare legate de performanța financiară, valoarea companiilor și mecanismele de guvernanta corporativă.

Analiza cuvintelor cheie, precum și împărțirea acestora în grupe, au evidențiat noile direcții de cercetare. Cercetarea abordează tranzacțiile cu părțile afiliate din următoarele perspective: teoriile privind impozitarea prețurilor de transfer în cadrul cărora se află teoriile prețurilor de transfer, utilizarea frauduloasă a prețurilor de transfer, precum și subiecte în care prețurile de transfer au legătură cu sustenabilitatea, inovația și etica. În legătură cu tranzacțiile cu părți afiliate au fost dezvăluite studii axate pe dezvăluirea RPT, performanța RPT, gestionarea veniturilor RPT și utilizarea frauduloasă a RPT - confirmate și de analiza bibliometrică publicată de Fülöp (2022).

Rezultatele obținute se limitează la un set de articole care îndeplinesc criteriile de selecție și bazele de date utilizate. Autori care nu au publicat articole prezente în baza de date WoS, dar care au adus o contribuție academică importantă cercetării, nu au fost luați în considerare în analiză, deși poate rezultatele la care au ajuns erau importante și cu impact pentru acest fel de analiză. Nu putem spune că analiza bibliometrică a conturat o imagine de ansamblu completă a problemelor analizate. Din altă perspectivă, reviste cu factori de impact mic, au mai multe articole publicate decât o revistă cu impact mare, dar cu articole mai puține publicate, sau țări care au o contribuție însemnată în publicarea de articole nu au autorii citați. Putem considera că nu neapărat țările care publică mult au și cele mai calitative articole sau revistele cu multe apariții promovează cele mai relevante cercetări.

Ca răspuns la întrebarea de cercetare, din recenzia literaturii și din analiza bibliometrică realizată, a reieșit faptul că subiectul este în atenția organismelor de reglementare profesionale, dar și a cercetătorilor din domeniul afacerilor, fiecare abordând subiectul din perspective diferite. Astfel, analiza realizată este originală și contribuie la literatura existentă prin rezultatele obținute bazate pe criteriile de selecție prezentate.

O limitare cu impact puternic în analiza bibliometrică este aceea că doar unul sau doi autori au contribuit la acest gen de analiză bibliometrică prin lucrările pe care le-au publicat pe teme foarte apropiate tranzacțiilor cu părțile afiliate și anume prețurile de transfer, dar nici un autor nu a abordat această analiză din perspectiva auditului, a

riscurilor și responsabilităților pe care le implică aceste tranzacții. Bibliografia este foarte restrânsă și cercetarea de acest gen este foarte la început în acest domeniu al tranzacțiilor cu părțile afiliate.

Limitele cercetării constau în faptul că eșantionul de lucrări a fost selectat dintr-o singură bază de date, astfel că, e posibil să existe anumite lucrări semnificative, valoroase care ar fi putut consolida rezultatele obținute.

De asemenea, o analiză sistematică suplimentară a literaturii ar fi completat cercetarea efectuată.

Prin urmare, direcțiile viitoare de cercetare pot fi concentrate pe identificarea unor noi publicații în care este tratată tematica relațiilor cu părțile afiliate, precum și utilizarea altor baze de date pentru aducerea unui aport suplimentar la rezultatele anterioare. De asemenea, tematica părților afiliate ar putea fi studiată în corelație cu alte teme micro și macroeconomice.

Bibliografie

1. Abdul Rasheed, P. C., Iqbal, T. H., & Mallikarjunappa, T. (2021), Related party transactions and audit risk. *Cogent Business & Management*, 8(1) 1888669.
2. Abdul Rasheed, P. C., Thonse Hawaldar, I., & Mallikarjunappa, T. (2023). Related Party Transactions and firm value: the role of governance mechanism. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36(2), 2109053.
3. Aharony, J., Wang, J., & Yuan, H. (2010). Tunneling as an incentive for earnings management during the IPO process in China. *Journal of Accounting and Public Policy*, 29(1), 1-26.
4. Alm, J., & Liu, Y. (2018). Corruption, taxation, and tax evasion, *Working Paper 1802*. Tulane University, Department of Economics. <http://repec.tulane.edu/RePEc/pdf/tul1802.pdf>
5. Beasley, M. S., Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Lapedes, P. D. (2000). Fraudulent financial reporting: Consideration of industry traits and corporate governance mechanisms. *Accounting horizons*, 14, 441-454. doi:10.2308/acch.2000.14.4.441
6. Berkman, H., Cole, R. A., & Fu, L. J. (2010). Political connections and minority-shareholder protection: Evidence from securities-market regulation in China. *Journal of financial and quantitative analysis*, 45(6), 1391-1417.
7. Căpățină-Verdeș, N. (2022). Transfer Pricing and Related Party Transactions: A Bibliometric Analysis. *Central European Economic Journal*, 9(56), 237-253
8. Cheung, Y. L., Jing, L., Lu, T., Rau, P. R., & Stouraitis, A. (2009). Tunneling and propping up: An analysis of related party transactions by Chinese listed companies. *Pacific-Basin Finance Journal*, 17(3), 372-393.
9. Fulop, R., (2022). The influence of fiscal regulations on transfer pricing: a bibliometric review. *Review of Economic Studies and Research Virgil Madgearu*, 15(1), pp.35-57. doi: 10.24193/RVM.2022.15.84
10. Gordon, E., Henry, B. V., Louwers, E., T., & Reed, B. (2007). Auditing related party transactions: a literature overview and research synthesis. *Accounting Horizons*, 21, 81-102. doi:10.2308/acch.2007.21.1.81
11. Ignat, I., & Feleagă, L. (2019), Research regarding the issues of the arm's length principle mentioned by IAS 24. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 32(1), 3034-3051.
12. Jian, M., & Wong, T. J. (2010). Propping through related party transactions. *Review of Accounting Studies*, 15, 70-105.
13. Kumar, S., Pandey, N., Lim, WM., Chatterjee, A. N. & Pandey, N. (2021). What do we know about transfer pricing? Insights from bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 275-287. DOI: 10.1016/j.jbusres.2021.05.041
14. Liu, Q., & Tian, G. (2012). Controlling shareholder, expropriations and firm's leverage decision: Evidence from Chinese Non-tradable share reform. *Journal of Corporate finance*, 18(4), 782-803.
15. Lo, A. W. Y., Wong, R. M. K., & Firth, M. (2010). Can corporate governance deter management from manipulating earnings? Evidence from related-party sales transactions in China. *Journal of Corporate Finance*, 16(2), 225-235.
16. Lohse, T. & Riedel, N. (2012). The impact of transfer pricing regulations on profit shifting within European

- multinationals, *FZID Discussion paper*, 61, disponibil online la:
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/67717/1/732536626.pdf>
17. Lupu, M., Ghica, M., Năstase, C. (2024), The Impact of Transfer Pricing on the Company's Image. Implications in Audit Work, *Audit Financiar*, vol. XXII, no. 2(174)/2024, pp. 343-359, DOI: 10.20869/AUDITF/2024/174/012
  18. Mijoč, I., Briš Alić, M., & Drvenkar, N. (2024). What We Know So Far about Transfer Pricing: a Bibliometric Analysis. *Zagreb international review of economics & business*, 27(1), 253-282.
  19. OCDE (2022). Liniile directoare privind prețurile de transfer pentru întreprinderile multinaționale și administrațiile fiscale. Disponibil la adresa: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Prezentare_R/T-2022_GhidulOCDE2022_ROMANA.pdf (accesat la 1 feb. 2025).
  20. Rahman, M., & Fukui, T. (2003). Biomedical research productivity: factors across the countries. *International Journal of Technology Assessment in Health Care*, 19(1), 249-252.
  21. Ștefan, M., & Mutulescu, A. (2016). Tranzacțiile cu părți afiliate și implicații în procedurile de audit, *Practici de Audit*, 17(1), 41-48, disponibil la adresa: <https://www.cafr.ro/uploads/PdA%201%202016-6b52.pdf>
  22. Wang, L. (2015). Protection or expropriation: Politically connected independent directors in China. *Journal of Banking & Finance*, 55, 92-106.
  23. Xu, N., Chen, Q., Xu, Y., & Chan, K. C. (2016). Political uncertainty and cash holdings: Evidence from China. *Journal of Corporate Finance*, 40, 276-295.